

Lärarhandledning till föreställningen 2009

”Det är klart att jag skulle märka om hon var utsatt för tvång eller inte. Det tar faktiskt emot ganska mycket om den som man betalar egentligen inte vill ha sex. Det känns bättre när hon verkar tycka om det.”

Torsken

Torsken har en långsträckt kropp,
men stor torsk har ofta hängbuk.

Färgerna varierar med miljön.

Deras tillväxt är olika

liksom deras könsmognad.

De brukar företa vidsträckta

lek- och näringsvandringar.

Förutom de stora vandrande

bestånden är en del torsk stationär.

Torsken har sedan lång tid tillbaka varit en
ekonomiskt värdefull fisk.

Under senare år har dock torskbeståndet
minskat, beroende på överdimensionerad
fångst och på att bytet minskat i antal.

Tillgången varierar beroende

på dåliga eller goda årsklasser.

Den bjuder dock litet motstånd när den
fångas.

Välkommen till Gottsunda Dans & Teater

Du har valt att tillsammans med dina elever se vår dansföreställning **Torskarna**. Det här materialet finns till som handledning för att du som lärare både kan få hjälp med ett förarbete och med ett efterarbete. Vi ser både för- och efterarbetet som viktiga delar för att få så mycket ut som möjligt av en föreställning.

Förberedande

Det kan vara bra att förbereda sig själv och sina elever innan man ska gå för att se en föreställning. Här följer några tips om vad man kan förbereda.

Att besöka teatern.

Har eleverna varit på en teater tidigare?

Vad ska man tänka på som publik?

Skratta, gråt, applådera. Man behöver inte vara tyst. Men prata inte om annat med din kompis, det kan ni vänta med till efteråt. Mobiltelefoner, läskburkar och godispapper är också sånt som kan störa de andra i publiken.

Det är bra att förbereda eleverna på att de kommer att se en modern dansföreställning som innehåller mest rörelse men även viss teater. Förbered dig själv och dina elever på vad som är kärnan i föreställningen. Just denna föreställning har ett känsligt tema vilket är bra att förbereda eleverna på innan. Du kan då använda de frågeställningar och de fakta som finns i det här materialet.

Efterarbetet

Att efterarbeta en föreställning med känslig tematik är viktigt. Även om du som lärare inte kan arbeta med dina elever i direkt anslutning till föreställningen (t.ex. dagen efter) så har det inte så stor betydelse. Det går alldeles utmärkt att arbeta vidare en vecka efter eller kanske under flera tillfällen i flera veckor. Det viktiga är **att** man gör det, inte när.

Om föreställningen

Torskarna är en nyskapad föreställning med dans, musik, text och film, av koreografen Lotta Gahrton. Föreställningen behandlar mansroller, kvinnosyn och sexhandel.

Koreografen och dansarna har arbetat utifrån frågeställningarna och nyfikenheten kring vem, hur och varför man blir "torsk". Vilken kvinnobild har man då och hur relaterar den till bilden av sylfiden?

Sylfiderna hade premiär 1909, för 100 år sedan. Den föreställningen var en klassisk tåspetsbalett till musik av *Chopin*.

En *sylfid* är ett eteriskt, kvinnligt andeväsen; - tåspets, tyll och tyngdlöshet.

Temat anknöt till den kvinnobild som var typisk för den romantiska baletten.

Nu har vi vänt på genusperspektivet och istället valt att undersöka "torsken", den manliga sexköparen, till samma musik som *Sylfiderna* en gång dansades.

Om handledningsmaterialet

Det här materialet är uppdelat i följande delar;

1. Fakta, lagar och statistik kring prostitution, pornografi och ungdomars åsikter och vanor
2. Samtalsfrågor dels kring föreställningen och dels kring tematiken

Du kan välja att använda de delar av materialet du önskar. Det går bra att kopiera av frågor mm. Materialet finns även att hämta på vår hemsida www.gottsundateater.com

Det som finns i det här materialet är bara en liten del av vad som finns att läsa, därför har vi även sammanställt en liten litteratur- och webhänvisningslista.

En del termer är kanske nya för er, därför har vi även sammanställt en liten ordlista.

Frågor att samtala kring direkt efter föreställningen:

Dela gärna in eleverna i grupper och låt dem diskutera kring föreställningen utifrån följande frågeställningar.

- Vilka var männen i föreställningen?
- Vad representerade de?
- Hur var deras syn på kvinnor och på sig själva?
- Hur motiverade de sina sexköp? Vad tycker ni om det? Håller ni med dem?

- Vilka var kvinnorna i föreställningen?
- Vad representerade de?
- Är det någon särskild händelse du/ni fastnade för? Beskriv den för de andra. Varför tror du att du kommer ihåg just den?
- Varför köper man sex?
- Mest är det män som är sexköpare, (både heterosexuella och homosexuella) varför är det så tror du?
- Finns kvinnliga sexköpare? Är det i så fall samma sak?
- Hur ser synen på kvinnorollen respektive mansrollen ut i föreställningen?
- Tycker du att det är så i verkligheten?
- Hur är synen på kvinnan respektive mannen i pornografi och prostitution?

Vad säger lagen...

Om sexköp:

Brottsbalken 6 kap. 11 (och 12)§ om förbud mot köp av sexuella tjänster, vilken lyder:

”Den som skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, döms för köp av sexuell tjänst till böter eller fängelse i högst sex månader.”

”Den som främjar eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjar att en person har tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning, döms för koppleri till fängelse i högst fyra år.”

Samt Brottsbalken 4 kap. 1A §:

”Den som med användandet av olaga tvång eller vilseledande, med utnyttjande av någons utsatta belägenhet eller med något annat sådant otillbörligt medel rekryterar, transporterar, inhyser, tar emot eller vidtar någon annan sådan åtgärd med en person, och därigenom tar kontroll över personen i syfte att personen skall utnyttjas för tillfälliga sexuella förbindelser, eller på annat sätt utnyttjas för sexuella ändamål. döms för människohandel till fängelse i lägst två och högst tio år.”

Trots att siffror pekar på att fler unga män än unga kvinnor någon gång sålt sex bedrivs det inget riktat arbete mot manliga prostituerade. Den manliga prostitutionen antas oftare röra sig om män som enstaka gånger sålt sex. Det finns enbart ett 20-tal män i Stockholm som yrkesmässigt prostituerar sig och kring 50 i hela landet, uppger Stockholmspolisens prostitutionsgrupp.

Fakta om ungdomars syn och vanor angående sex via internet

Ungdomsstyrelsen har i en rikstäckande enkätundersökning ställt frågor om sex och internet och fått svar av 2952 ungdomar i åldern 16–25 år:

- 9,4 procent av tjejerna och 6,3 procent av killarna har lagt ut sexiga bilder eller filmklipp av sig själva.
- 2,4 procent av ungdomarna har fått sexiga bilder eller filmklipp spridda på nätet mot sin vilja.
- 48,5 procent av tjejerna och 13,4 procent av killarna har upplevt att någon mot deras vilja har försökt få dem att chatta om sex, skicka erotiska bilder eller agera nakna framför webbkameran.
- 16,2 procent av tjejerna och 18,6 procent av killarna har haft sex i verkliga livet med någon de först mötte på internet.
- 43,3 procent av ungdomarna tycker att det är okej att andra har sex mot betalning.
- 1,7 procent av tjejerna och killarna har själva sålt sex.

Forskarna Gisela Priebe och Carl-Göran Svedin har låtit 3503 elever i gymnasiets årskurs tre svara på frågor om hur de har haft sex med hjälp av datorn och mobilen:

- 27,7 procent av tjejerna och 36,8 procent av killarna har tittat på andra som blottar sig, onanerar eller har sex på annat sätt.
- 16,4 procent de kvinnliga eleverna och 11,9 procent av de manliga har själva visat sig nakna.
- 4,9 procent av tjejerna och 6,1 procent av killarna har onanerat.
- 1,2 procent av tjejerna och 3,4 procent av killarna har haft sex med någon annan inför webbkameran eller mobilen.

Ungdomar som är sexuellt aktiva på nätet mår enligt studien sämre än andra, även om det finns undantag. De har lägre självkänsla och en svagare upplevelse av att ingå i ett meningsfullt sammanhang i livet. De lider mer av ångest och har sämre relationer till sina föräldrar.

Vad säger lagen...

Om porr:

ger varit ett substitut för samlaget, det vill säga porr blir mindre intressant ju mer erfarna de är.” MED VISSA INSKRÄNKNINGAR är det lagligt att inneha, förevisa, framställa, tillhandahålla och införskaffa pornografi.

Vad gäller barnpornografi är all hantering förbjuden. Våldspornografi är straffbelagt som olaga våldsskildring. Pornografi som innehåller våld kan förbjudas efter granskning av Statens biografbyrå, som har dragit upp riktlinjer för lagens tillämpning. Pornografi där fistfucking förekommer och en del pornografi med S/M-sex har totalförbjudits av Statens Biografbyrå, som regelbundet granskar filmer.

Frivillig förhandsgranskning förekommer av så gott som alla porrfilmer som visas i TV. Den sker av Granskningsnämnden.

Radio- och TV-lagen förbjuder att pornografi sänds ut under sådana tider och på sådant sätt, dvs okodat, att det finns betydande risk att barn ser det.

Åldersgränsen för att köpa en porrfilm är 18 år. Det är straffbart att genom tvång, förledande eller annan otillbörlig påverkan, dvs betalning, förmå någon mellan 15-18 år att medverka i pornografi. Om medverkan av 15-18-åring varit helt frivillig är den inte straffbar.

Med barn avses i kapitel om barnpornografibrott i brottsbalken person under 18 år. Vad gäller bild på person vars pubertetsutveckling är fullbordad kan man dock enbart dömas för barnpornografibrott om det framgår av uppgift i anslutning till den pornografiska bilden att personen är under 18 år.

Den kommitté för översyn av lagstiftningen om sexualbrott, sexualbrottskommittén, som tillsattes 1998, har fått till uppgift att:

* utreda om det absoluta förbudet att använda barn under 15 år vid sexuell posering och framställning av pornografiska bilder bör omfatta även ungdomar mellan 15 och 18 år.

* utreda om koppleriansvaret kan utvidgas till att gälla den som betalar en person för att medverka i framställning av pornografiska bilder eller för sexuell posering. Detta utan att ett förslag leder till inskränkningar i de grundlagsfästa reglerna om tryckfrihet och yttrandefrihet. Koppleri, att främja att någon säljer sexuell tjänst, är straffbart.

Utredningen beräknas vara klar någon gång under första halvåret 2001.

Kulturminister Marita Ulvskog lovade i den extrainsatta riksdagsdebatten om TV-kanalernas pornografiska utbud i februari att återkomma med eventuella förslag på hårdare regler vad gäller vad som anses vara pornografi med inslag av våld, sexuellt tvång eller framställning som kan verka förråande och som i så fall inte får visas.

Källa: www.rfsi.se

Lagar som berör pornografi

- Förevisande av pornografisk bild: Brottsbalken kapitel 16, paragraf 11.
- Förledande av ungdom: Brottsbalken kapitel 16, paragraf 12.
- Barnpornografi: Brottsbalken kapitel 16, paragraf 10 a.
- Olaga våldsskildring: Brottsbalken kapitel 16, paragraf 10 b.
- Sexuellt förledande finns under Sexuellt ofredande i brottsbalkens kapitel 6, paragraf 7.
- Förbud mot offentlig pornografisk föreställning: Ordningsslagen, kapitel 2, paragraf 14.
- Djurplågeri: Brottsbalken kapitel 16, paragraf 13. Även djurskyddslagen behandlar djurs rättigheter.

Källa: Samtal om pornografi i skolan. En handledning från RFSU. S 63.

Statistik om unga och porr

Har du tittat på porrfilm?

Ja

Nej

Högstadiet

Tjejer

57,4

42,6

Killar

91,5

8,5

Gymnasiet

Tjejer

73,6

26,4

Killar

93,6

6,4

Källa: Koll på porr – skilda röster om sex, pornografi, medier och unga. s 35

Porrfilmstittande och sexuell praktik

	Sett porrfilm	Samlag	Oralsex	Analsex
Tjejer	Ja	62	60,3	13,4
	Nej	28,9	25,6	3,1
Killar	Ja	48,8	46,1	11,8
	Nej	14,9	10,6	2,1

Kommentar: "Ur materialet kan man utläsa att porrkonsumenterna i högre grad har haft samlag, onanerat, haft sex med någon av samma kön, haft sex för en natt etc jämfört med de som inte tittar på porrfilm. De som tittat på porr uppger dessutom i högre grad att de är

nöjda med sin kropp, känner sig sexiga/snygga, skäms mindre över onani och tycker det är 'okej' att ha sex utan att vara kär, tycker det är 'okej' med prostitution/pornografi etc. (...)

Förmodligen innebär sexdebuten för tjejer att de i högre grad vågar bejaka sina egna lustimpulser och därmed ibland också porr. För killar å andra sidan har kanske porren många gånger varit ett substitut för samlaget, det vill säga porr blir mindre intressant ju mer erfarna de är."

Att samtala om utifrån lagar och statistik kring pornografi, prostitution och ungas sexualvanor:

- Det är alltså olagligt att köpa sex men inte sälja sex. Vad tycker ni om det?
- Varför har man den här lagen?
- Fungerar den?
- Vilka är för- och nackdelarna med den? (sök gärna efter debattartiklar på nätet, det finns många som uttalat sig både för och emot lagen)
- Det är högre straff på koppleri, varför är det så?
- Vad tycker ni om det?
- Vad är människohandel? Varför är straffet ännu högre för det?
- Tycker ni att lagarna är bra? Hur tycker ni att de skulle vara om ni inte tycker det?
- Hur har synen på sex ändrats de senaste 100 åren?
- Hur har synen på sex förändrats de senaste 20 åren?
- Läs igenom statsitiken ovan, tycker ni att den stämmer?
- Tycker ni att det är bra att man kan ha sex och lägga ut bilder på sig själv naken mm. på nätet? Och vad kan det innebära/leda till?

- Vad är skillnaderna och likheterna mellan pornografi och prostitution?
- Varför är inte pornografi olagligt?

Liten ordlista

Prostitution (ytterst av latin *pro-stituere*, 'kallas den verksamhet där en eller flera personer utför sexuella handlingar åt en annan mot ersättning. Ersättningen kan tillfalla utföraren eller den person som organiserar prostitutionen.

Gromning (också nätraggare) är att ta kontakt med ett barn (eller ungdom), odla en relation med barnet och i sexuellt syfte arrangera en träff med barnet. Idag används det engelska ordet även i betydelsen "förbereda för övergrepp".

När gromning sker via internet kallas det nätgromning eller gromning på nätet.

I England, USA, Australien och Skottland finns lagar mot gromning.

Gromning förbjöds i Sverige då det finns en stor blocköverskridande majoritet för en sådan lag 6 maj 2009 röstade riksdagen för den. Den kan ge böter eller fängelse i högst ett år. Lagen började gälla den första juli 2009.

Pornografi är sexuella skildringar med syfte att underhålla och väcka lust. Pornografi omfattar allt från mer eller mindre utmanande nakenbilder (av helt eller endast delvis avklädda kroppar) till skildringar av samlag eller annan sexuell aktivitet.

Koppleri är en juridisk term för företeelsen att främja eller ta emot pengar som härrör från prostitution.

Människohandel, i Sverige ofta kallat **trafficking** (efter engelskans *trafficking*, som dock har en mycket bredare betydelse), är olagligt frihetsberövande av människor för att utnyttja dem till tvångsarbete, ofta till hushållsarbete eller fabriker, ofta genom erbjudanden av bättre

förhållanden.

Sexköpare är en person som köper sexuella tjänster, t ex av en sexsäljare. Ett vanligt nedsättande ord för en manlig sexköpare, som inte sällan hörs i den allmänna debatten, är *torsk*.

Köp av sexuella tjänster är lagligt i ett flertal länder. Det förbjöds dock i Sverige den 1 januari 1999

Cybersex, ibland förkortat "c6", är en aktivitet där personer utbyter meddelanden eller bilder med sexuellt innehåll via internet. Syftet med cybersex är sexuell upphetsning eller tillfredsställelse. Man utbyter texter, porriga bilder eller filmer eller onanerar framför kameran.

Community är ett socialt nätverk, en nätgemenskap eller nätmötesplats (Internet community på engelska) där likasinnade kan träffas. T.ex finns det särskilda för utbyte av pornografi, och cybersex.

Källa: Wikipedia

Webbkameraonani

När människor chattar på nätet samtidigt som de onanerar. Ny form av pornografi som till stor del konsumeras och produceras av unga.

Fördelar

- avbryta när man vill.
- bra övning inför "riktiga" sexuella möten.

Nackdelar

- det går att spara bilderna.
- spridning av bilderna.

Säkrare sex vid webbkameraonani

Att välja risknivåer och ta hand om sig själv.

När människor chattar på nätet samtidigt som de onanerar.

Ny form av pornografi som till stor del konsumeras och produceras av unga.

Källa: www.rfsu.se

Litteratur & webhänvisningar

Webb-adresser

- www.rfsu.se
- www.rfsl.se
- www.unicef.se
- www.rb.se
-

Fler bra artiklar hittar man på:

- www.dn.se
- www.svd.se

Sök även på fler dagstidningar såsom GP, Sydsvenskan mm, samt kvällstidningar såsom Expressen, Aftonbladet mm.

Böcker, rapporter mm.:

Sexuell människohandel, brå rapport 2008:24

Samtal om pornografi i skolan, en handledning från RFSU

Koll på porr – skilda röster om sex, pornografi, medier och unga. Medierådet. 2006.

Unge, kön og pornografi i Norden. Slutrapport. Nordiskt Ministerråd. 2006.

14 år till salu – en sann svensk historia. Caroline Engwall, kalla kulor förlag 2008

Läs mer om sex och webben, liksom om samtal om porr i killgrupper, i Daniel Foxhages artikel "Pornografi – och hur man får vara pojke" i antologin "Koll på porr" (2006), se materiallistan på skolsajten.